

ΣΤΕ 1978/2017 [Παράνομη ΑΕΠΟ για λειτουργία λατομείου σχιστολιθικών πλακών]

Περίληψη

-Οι πλάκες σχιστόλιθου, οι οποίες δεν αποτελούν αδρανή υλικά αφού δεν περιλαμβάνονται στην περιοριστική απαρίθμηση των αδρανών υλικών κατά το νόμο, ούτε υπάγονται στην κατηγορία των μαρμάρων, αφού το άρθρο 35 του ν. 1428/1984 που τις είχε υπαγάγει στην κατηγορία των μαρμάρων, καταργήθηκε, υπάγονται στη μόνη απομένουσα κατηγορία λατομικών ορυκτών, δηλαδή, τα βιομηχανικά ορυκτά, παρ' ότι δεν συμπεριλαμβάνονται στην απαρίθμηση, ενδεικτική άλλωστε, του άρθρου 2 παρ. ι του ν. 669/1977.

-Η υποχρέωση της Διοίκησης να καθορίσει λατομικές περιοχές και, επομένως, η, κατ' αρχήν, απαγόρευση αδειοδότησης εκμεταλλεύσεων λατομείων ευρισκομένων εκτός λατομικών περιοχών δεν αφορά σε κάθε είδους λατομικές και εξορυκτικές δραστηριότητες, αλλά περιορίζεται σε λατομεία αδρανών υλικών, δηλαδή υλικών διαφόρων διαστάσεων, που προέρχονται από την εξόρυξη κατάλληλων πετρωμάτων ή την απόληψη φυσικών αποθέσεων θραυσμάτων τους και που χρησιμοποιούνται όπως έχουν ή μετά από θραύση, λειοτρίβηση ή ταξινόμηση για την παρασκευή σκυροδεμάτων ή κονιαμάτων ή με μορφή σκύρων ή μεγαλύτερων κομματιών στην οδοποιία ή λοιπά τεχνικά έργα ή οικοδομές, καθώς και τα ασβεστολιθικά πετρώματα, που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ασβέστη ή υδραυλικών κονιών ή συλλιπασμάτων μεταλλουργίας και οι δομικοί λίθοι, συμπεριλαμβανομένων των λαξευτών. Κατά συνέπεια, η απαγόρευση αδειοδότησης, στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η περιβαλλοντική, λατομικών εκμεταλλεύσεων εκτός των λατομικών περιοχών, δεν αφορά τα λατομεία σχιστολιθικών πλακών. Και τα λατομεία όμως αυτά υπόκεινται στη διοικητική διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης, με την οποία παρέχεται στα αρμόδια όργανα η δυνατότητα να εκτιμούν εκ των προτέρων τις αναμενόμενες συνέπειες για το περιβάλλον από σχεδιαζόμενα έργα ή δραστηριότητες και, ενόψει των συνεπειών αυτών, της φύσεως και της σημασίας των τυχόν θιγομένων οικοσυστημάτων ή μεμονωμένων στοιχείων, του χαρακτήρα και του σκοπού του συγκεκριμένου έργου ή δραστηριότητας και των υφισταμένων μέσων αποτροπής, άρσης ή μείωσης της πιθανολογούμενης βλάβης του περιβάλλοντος, να κρίνουν εάν και με ποιους όρους μπορεί να πραγματοποιηθεί το έργο ή η δραστηριότητα, ώστε να μην παραβιάζονται οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και της προληπτικής δράσης στον τομέα του περιβάλλοντος.

-Προβλέπεται δε ως υποχρεωτική συνυποβολή ως δικαιολογητικού για την άδεια εκμετάλλευσης, της απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, η οποία απαιτείται

σε κάθε περίπτωση. Η υποχρέωση, εξάλλου, υποβολής από τον ενδιαφερόμενο απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων προκύπτει και από την προαναφερόμενη διάταξη του άρθρου 9 παρ. 3 του ν. 1428/1984, όπως η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του ν. 2115/1993, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ. ι του ν. 2115/1993, εφαρμόζεται επί όλων των λατομείων βιομηχανικών ορυκτών.

-Στον κανόνα του καθορισμού λατομικών περιοχών δεν εμπίπτουν τα λατομεία σχιστολιθικών πλακών, η θέση των οποίων δεν μπορεί παρά να ευρίσκεται στους χώρους όπου εντοπίζονται τα σχετικά κοιτάσματα, είναι δε άλλο το ζήτημα της εξατομικευμένης κάθε φορά αξιολόγησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εγκατάσταση και λειτουργία τέτοιου είδους λατομικής δραστηριότητας στο χώρο του κοιτάσματος, κατά το στάδιο της οποίας μπορεί να κριθεί ότι η εγκατάστασή της αντενδείκνυται για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος και ότι, κατά συνέπεια, αυτή δεν είναι επιτρεπτή, έστω και αν αυτό θα έχει ως συνέπεια να παραμείνει αναξιοποίητο το σχετικό κοίτασμα. Εφόσον, όμως δεν συντρέχει περίπτωση υποχρεωτικής ένταξης των λατομείων σχιστολιθικών πλακών σε λατομικές περιοχές, μέσω του καθορισμού των οποίων υλοποιείται η συνταγματική επιταγή του χωροταξικού σχεδιασμού ειδικώς στον τομέα των παραγωγικών δραστηριοτήτων της λατόμευσης για το λόγο ότι στις περιοχές αυτές είναι ενδεχόμενο να μην υπάρχουν διαθέσιμα κοιτάσματα των κατάλληλων πετρωμάτων, δεν είναι επιβεβλημένη, για την ταυτότητα του λόγου, η χωροθέτηση των λατομείων αυτού του τύπου σε ζώνες, εντός των οποίων σχεδιάζεται η λειτουργία ευρύτερων κατηγοριών δραστηριοτήτων που θα μπορούσαν να συμπεριλαμβάνουν και τα λατομεία και, πάντως, εντός Π.Ο.Α.Π.Δ. Πρέπει, επομένως, να απορριφθούν ως αβάσιμοι οι περί του αντιθέτου λόγοι ακυρώσεως.

-Στον κατάλογο των περιοχών που τα υποκείμενα σε περιβαλλοντική αδειοδότηση έργα απαλλάσσονται από την υποχρέωση Π.Π.Ε.Α., υπάγονται, κατά την έννοιά της, και οι περιοχές όπου εντοπίζονται κοιτάσματα σχιστολιθικών πλακών, δηλαδή βιομηχανικών ορυκτών, προκειμένου για λατομικές δραστηριότητες του συγκεκριμένου υλικού. Η διάταξη, εξάλλου, αυτή, ορθώς ερμηνευόμενη, έχει την έννοια ότι κατά το στάδιο της έγκρισης περιβαλλοντικών όρων θα εξετασθούν στοιχεία όπως η, καταρχήν, συμβατότητα της άσκησης της συγκεκριμένης εξορυκτικής δραστηριότητας προς τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος, από την εξέταση δε αυτή δεν αποκλείεται, κατά τα προαναφερόμενα, να προκύψει ότι, υπό τις εκάστοτε περιστάσεις δεν επιτρέπεται η άσκηση της δραστηριότητας ακόμη και σε περιοχή όπου έχει εντοπισθεί κατάλληλο κοίτασμα καθώς και η επιλογή της συγκεκριμένης περιοχής από όπου θα εκκινήσει ή στην οποία θα εντοπισθεί η δραστηριότητα αξιοποίησης του συγκεκριμένου βιομηχανικού ορυκτού, σε συνδυασμό πάντοτε προς τις τυχόν εκάστοτε υφιστάμενες γενικότερες κατευθύνσεις του χωροταξικού σχεδιασμού. Κατά την διαδικασία, εξ

άλλου, έγκρισης, κατά τις ειδικές αυτές διατάξεις, των περιβαλλοντικών όρων άσκησης της εν λόγω δραστηριότητας είναι αυτονόητη η τήρηση και όλων των απαιτήσεων της κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας για την εξέταση εναλλακτικών λύσεων και για την ενημέρωση και συμμετοχή του κοινού. Με την ερμηνεία αυτή; οι ως άνω διατάξεις, κατά το μέρος που προβλέπουν την απαλλαγή από την υποχρέωση διενέργειας προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης, μεταθέτουν, όμως, την εξέταση όλων των κατά νόμο κρίσιμων στοιχείων στο στάδιο της έγκρισης-των περιβαλλοντικών όρων, δεν-παραβιάξουν-τις-ω^ άνω διατάξεις του Συντάγματος και του κοινοτικού δικαίου, δεδομένου ότι η διαδικασία έρευνας των περιβαλλοντικών επιπτώσεων συγκεκριμένου έργου σε δύο στάδια δεν έχει έρεισμα στο Σύνταγμα ή σε ορισμούς των ως άνω κοινοτικών οδηγιών.

-Καθόσον αφορά τη λειτουργία λατομείων σχιστολιθικών πλακών σε δάσος ή δασική έκταση, αυτή είναι επιτρεπτή μόνον ύστερα από την ειδική έγκριση της δασικής αρχής, η έκδοση της οποίας προβλέπεται, άλλωστε, και στη νομοθεσία περί λατομείων και η οποία μπορεί να εκδίδεται μετά την έκδοση της απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, οπωσδήποτε, όμως, πριν την έκδοση της άδειας εκμετάλλευσης της έκτασης, για την οποία πρόκειται.

-Η Μ.Π.Ε. παρείχε, μεν, στην εγκρίνουσα τους περιβαλλοντικούς όρους του έργου διοικητική αρχή επαρκή στοιχεία ως προς τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της δασικής βλάστησης της περιοχής, βάσει των οποίων αιτιολογείται, καταρχήν, νομίμως και επαρκώς η κρίση της, που ευρίσκει έρεισμα και στα λοιπά στοιχεία του φακέλου, ότι θα ήταν, καταρχήν, δικαιολογημένη εν προκειμένω η πρόσκαιρη θυσία της δασικής βλάστησης της έκτασης όπου θα αναπτυχθεί η συγκεκριμένη λατομική δραστηριότητα, καθώς και η επιλογή της να μην υιοθετήσει τη μηδενική λύση, η οποία θα στερούσε την περιοχή από τις σχιστολιθικές πλάκες που αποτελούν στοιχείο της τοπικής αρχιτεκτονικής και V αναγκαίες για την κατασκευή έργων που θα τονώσουν το χειμερινό τουρισμό και θα αναζωογονήσουν την όλη ορεινή περιοχή, δεν παρέχει, όμως, κανένα στοιχείο ως προς την ύπαρξη τυχόν εναλλακτικών λύσεων, δηλαδή άλλων περιοχών πλησίον της επίμαχης, οι οποίες διαθέτουν ομοίως κοιτάσματα πλακωδών ασβεστόλιθων καταλλήλων για σχιστολιθικές πλάκες αλλά είτε δεν καλύπτονται από δασική βλάστηση είτε καλύπτονται από δασική βλάστηση μόνον εν μέρει ή από βλάστηση ακόμη μικρότερης σημασίας. Αντιθέτως, η θέση της συγκεκριμένης λατομικής δραστηριότητας θεωρήθηκε από την Μ.Π.Ε. ως δεδομένη, παρ' ότι, μάλιστα, ένα τμήμα της έκτασης του λατομείου, έστω και μικρό, έχει κηρυχθεί ως αναδασωτέο, γεγονός που θα καθιστούσε υποχρεωτική την άρση της αναδάσωσης πριν από την υλοποίηση της επέμβασης σ' αυτήν. Για το λόγο αυτό, που προβάλλεται βασίμως, πρέπει να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη πράξη.

Πρόεδρος: Αγγ. Θεοφιλοπούλου

Εισηγητής: Μ.-Ελ. Κωνσταντινίδου, Χρ. Ντουχάνης

Βασικές Σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της 2903/21.7.2008 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Πελοποννήσου, με την οποία εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι για τη λειτουργία λατομείου σχιστολιθικών πλακών της Νεκταρίας Παναγοπούλου, εκτάσεως 56.982,50 τ.μ., στη θέση «Ρίζες» του Δημοτικού Διαμερίσματος Καρδαριτσίου του Δήμου Κοντοβάζαινας (ήδη Δήμου Γορτυνίας ν. 3852/2010, Α΄ 87) του Νομού Αρκαδίας.

3. Επειδή, το δικόγραφο της υπό κρίση αιτήσεως υπογράφεται από δικηγόρο ως πληρεξούσια των αιτούντων. Κατά τη συζήτηση, όμως, της υπόθεσης παρέστησαν το πρώτο αιτούν σωματείο, καθώς και οι εκ των αιτούντων Δημήτριος Λάνης, Χρυσούλα Παπαγιάννη, Ιωάννης Δημόπουλος, Γεώργιος Κηπουρός, Δημήτριος Τούμπλαρης, Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, Αλκιβιάδης Καράμπελας, Νικόλαος Δρακόπουλος, Ιωάννης Λάνης, Νικόλαος Μουρούτης, Αλκιβιάδης Παπαγιάννης, Χρυσούλα Μπούμη, Χριστίνα Κηπουρού, Βελούδω Ηλιοπούλου, Ιωάννης Καρκούλιας, Μηλιά Κοκκίνη, Αθανασία Δημοπούλου, Χιόνα Κολιοπούλου, Αθανάσιος Κούμπουλας, Γεώργιος Κολιόπουλος, Δημήτριος Καράμπελας, Ηλίας Δουζένης, Όλγα Ζαφειροπούλου, Βασιλική Κιούλου και Παναγιώτης Θωμάς. Αντιθέτως, οι λοιποί αιτούντες δεν παρέστησαν δια πληρεξουσίου δικηγόρου, ούτε νομιμοποίησαν την υπογράφουσα το δικόγραφο δικηγόρο σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 27 του π.δ. 18/1989 (Α΄ 8), όπως αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 παρ. 2 του ν. 2479/1997 (Α΄ 67). Συνεπώς, η αίτηση αυτή πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη ως προς τους λοιπούς, πλην των ως άνω παραστώντων, αιτούντες.

4. Επειδή, οι ως άνω παραστάτες αιτούντες φυσικά πρόσωπα, επικαλούμενοι βλάβη του περιβάλλοντος από τη δημιουργία λατομικού χώρου και την εγκατάσταση και λειτουργία του επίμαχου λατομικού έργου, έχουν έννομο συμφέρον για την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως και, μάλιστα, τόσο οι κάτοικοι της Τοπικής Κοινότητας Καρδαριτσίου, στην εδαφική περιφέρεια της οποίας χωροθετήθηκε το έργο αυτό, όσο και κάτοικοι και ιδιοκτήτες ακινήτων της Τοπικής Κοινότητας Βυδιακίου, το οποίο απέχει 1,5 χλμ. από το χώρο του έργου. Κατά συνέπεια, οι εν λόγω αιτούντες, έχοντας προσκομίσει προαποδεικτικώς τα αναγκαία για την απόδειξη του εννόμου συμφέροντός τους στοιχεία (βεβαιώσεις του Δημάρχου Γορτυνίας, με τις οποίες πιστοποιείται η ιδιότητά του ως κατοίκων Καρδαριτσίου ή Βυδιακίου, ή συμβολαιογραφικά έγγραφα ή δικαστικές αποφάσεις σχετικά με ιδιοκτησιακά τους δικαιώματα επί ακινήτων στην περιοχή), παραδεκτώς, από την άποψη αυτή, ασκούν την παρούσα αίτηση ακυρώσεως. Περαιτέρω, το αιτούν σωματείο, καταστατικό σκοπό του οποίου (άρθρο 3) αποτελεί, μεταξύ άλλων, ο εξωραϊσμός του Βυδιακίου, έχει επίσης έννομο συμφέρον για την άσκηση της αιτήσεως. Ενόψει τούτων, και δεδομένου ότι άπαντες οι αιτούντες ομοδικούν παραδεκτώς, η αίτηση, η οποία

ασκείται και κατά λοιπά παραδεκτός, είναι περαιτέρω εξεταστέα.

5. Επειδή, η Νεκταρία Παναγοπούλου, στο λατομείο σχιστολιθικών πλακών της οποίας αφορά η προσβαλλόμενη πράξη, με προφανές έννομο συμφέρον ασκεί παρέμβαση υπέρ του κύρους της.

6. Επειδή, όπως έχει κριθεί (ΣτΕ 1569/2005 Ολομ., 705/2006 Ολομ. κ.ά.), από το συνδυασμό των άρθρων 24, 79 παρ. 8 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος προκύπτει ότι ο ανατιθέμενος στην Πολιτεία χωροταξικός σχεδιασμός πρέπει να διασφαλίζει την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, τους άριστους δυνατούς όρους διαβίωσης του πληθυσμού και την οικονομική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας (βιώσιμη ανάπτυξη), ουσιώδης όρος της οποίας είναι ο ολοκληρωμένος, ορθολογικός χωροταξικός σχεδιασμός, μέχρι την ολοκλήρωση του οποίου είναι ανεκτός και ο μερικός, χωρικός ή τομεακός, χωροταξικός σχεδιασμός. Από την αρχή δε της βιώσιμης ανάπτυξης απορρέει η υποχρέωση σχεδιασμού και προγραμματισμού για την εξόρυξη πρώτων υλών και αδρανών υλικών, ώστε να εξασφαλίζεται αφ' ενός μεν η μείωση των δυσμενών για το περιβάλλον επιπτώσεων και ο σεβασμός της φέρουσας ικανότητας της περιοχής όπου αναπτύσσεται η σχετική δραστηριότητα, αφ' ετέρου δε η ορθολογική και με φειδώ εκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Εξειδικεύοντας τη συνταγματική αυτή επιταγή, ο ν. 1428/1984 (Α' 43), όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τον ν. 2115/1993 (Α' 15), προέβλεψε, ειδικώς ως προς την εξόρυξη αδρανών υλικών, την υποχρέωση καθορισμού λατομικών περιοχών σε κάθε νομό της Χώρας με απόφαση του οικείου νομάρχη εντός σύντομου χρονικού διαστήματος από την ισχύ του ν. 1428/84, το οποίο δεν υπερβαίνει τα εύλογα για κάθε περίπτωση όρια, και επέτρεψε την εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών, καταρχήν, μόνο στις περιοχές αυτές (βλ. άρθρα 1, 3 παρ. 3 και 8 παράγρ. 1 και 2 περιπτ. α', β' και γ' του ν. 1428/84, όπως ισχύει), όρισε δε περιοριστικά τις εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες είναι επιτρεπτή η εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών εκτός λατομικής περιοχής (άρθ. 8 παρ. 2). Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 1428/1984, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 2115/1993, «αδρανή υλικά, για την εφαρμογή του νόμου, είναι τα υλικά διαφόρων διαστάσεων, που προέρχονται από την εξόρυξη κατάλληλων πετρωμάτων ή την απόληψη φυσικών αποθέσεων θραυσμάτων τους και που χρησιμοποιούνται όπως έχουν ή μετά από θραύση ή λειοτρίβηση ή ταξινόμηση για την παρασκευή σκυροδεμάτων ή κονιαμάτων ή με μορφή σκύρων ή μεγαλύτερων κομματιών στην οδοποιία ή λοιπά τεχνικά έργα ή οικοδομές, καθώς και τα ασβεστολιθικά πετρώματα, που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ασβέστη ή υδραυλικών κονιών ή συλλιπασμάτων μεταλλουργίας. Στην έννοια των αδρανών υλικών περιλαμβάνονται και οι δομικοί λίθοι, λαξευτοί ή όχι».

7. Επειδή, ο ν. 669/1977 (Α' 241) στο άρθρο 1 παρ. 2 είχε προβεί στη διάκριση των λατομικών ορυκτών σε τρεις κατηγορίες: τα αδρανή υλικά, τα βιομηχανικά ορυκτά και τα μάρμαρα. Το επόμενο άρθρο 2 του ν. 669/1977, στη μεν παρ. 1 περιέχει ενδεικτική απαρίθμηση των βιομηχανικών ορυκτών, στην οποία δεν περιλαμβάνεται ο σχιστόλιθος και οι σχιστολιθικές πλάκες, στην παρ. 2 ορίζει τα πετρώματα που έχουν

το χαρακτήρα μαρμάρων, στην δε παρ. 4 ορίζει ότι «Επί πάσης αμφιβολίας ή αμφισβητήσεως περί του εις ποίαν κατηγορίαν υπάγεται λατομικών ορυκτών, αποφαινεται ο Υπουργός Βιομηχανίας και Ενεργείας μετά σύμφωνον γνώμην του Συμβουλίου Μεταλλείων, εκδιδομένην μετά γνωμοδότησιν του Ινστιτούτου Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (Ι.Γ.Μ.Ε.)». Στη συνέχεια, με το άρθρο 35 του ως άνω ν. 1428/1984 ορίσθηκε ότι «Οι ακατέργαστες σχιστολιθικές πλάκες, από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού υπάγονται στην κατηγορία των μαρμάρων και έχουν εφαρμογή επ' αυτών οι διατάξεις του Ν. 669/1977». Τέλος, με το άρθρο 24 του ν. 2115/1993, καταργήθηκε το άρθρο 35 του ν. 1428/1984, με το άρθρο, όμως, 21 παρ. 1 του ίδιου ν. 2115/1993 ορίσθηκε ότι «για την έκδοση των αδειών εκμεταλλεύσεως των λατομείων σχιστολιθικών πλακών ακολουθείται η διαδικασία της παρ. 2 του άρθρου 5 του Ν. 669/1977, στις διατάξεις του οποίου υπάγονται στο εξής τα λατομεία αυτά». Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι οι πλάκες σχιστολίθου, οι οποίες δεν αποτελούν αδρανή υλικά (βλ. ΣτΕ 4607/2011, 3672/2001), αφού δεν περιλαμβάνονται στην περιοριστική απαρίθμηση των αδρανών υλικών κατά το νόμο (άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 1428/1984, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 2115/1993), αλλά ούτε υπάγονται στην κατηγορία των μαρμάρων, αφού το άρθρο 35 του ν. 1428/1984 που τις είχε υπαγάγει στην κατηγορία των μαρμάρων, καταργήθηκε με το άρθρο 24 του ν. 2115/1993, υπάγονται στη μόνη απομένουσα κατηγορία λατομικών ορυκτών, δηλαδή, τα βιομηχανικά ορυκτά, παρ' ότι δεν συμπεριλαμβάνονται στην απαρίθμηση, ενδεικτική άλλωστε, του άρθρου 2 παρ. 1 του ν. 669/1977.

8. Επειδή, περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 και 2 του ν. 669/1977, όπως τροποποιήθηκαν με τα άρθρα 21 παρ. 3 και 4 και 24, αντιστοίχως, του ν. 2115/1993, «1. Η εκμετάλλευσις των λατομείων βιομηχανικών ορυκτών και μαρμάρων, καθ' άπασαν την χώραν, επιτρέπεται μόνον κατόπιν αδείας εκμεταλλεύσεως χορηγουμένης δι' αποφάσεως του Υπουργού Βιομηχανίας και Ενεργείας, τη αιτήσιν του έχοντος το δικαίωμα εκμεταλλεύσεως του λατομείου. Δι' αποφάσεων του Υπουργού Βιομηχανίας και Ενεργείας ... δύναται να μεταβιβάζεται η αρμοδιότης χορηγήσεως αδείας εκμεταλλεύσεως λατομείων ορισμένων βιομηχανικών ορυκτών εις τους κατά τόπον αρμοδίους Νομάρχας. 2. ... Προκειμένου για δασικές εκτάσεις, απαιτείται η κατ' αρχήν γνώμη της δασικής υπηρεσίας για τη μίσθωση δημόσιου λατομικού χώρου, τη χορήγηση συναινέσεως για τη διενέργεια ερευνητικών εργασιών ή τη χορήγηση άδειας εκμεταλλεύσεως. Σε κάθε περίπτωση απαγορεύεται η εκτέλεση εργασιών σε δάση ή δασικές εκτάσεις πριν από την έκδοση της εγκρίσεως επεμβάσεως του Ν. 998/1979». Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 5 του ίδιου ν. 669/1977 «1. Δια την απόκτησιν της υπό του άρθρου 4 προβλεπομένης αδείας, ο έχων το δικαίωμα εκμεταλλεύσεως του λατομείου οφείλει όπως υποβάλη εις τον Νομάρχην, εις την περιφέρειαν του οποίου κείται το λατομείον, τα κάτωθι: α) Σχετικήν αίτησιν εις διπλούν απευθυνομένην εις τον Υπουργόν Βιομηχανίας και Ενεργείας, β) Τοπογραφικόν διάγραμμα εις εξαπλούν ... εις το οποίον θα εμφανίζονται τα όρια της λατομικής εκτάσεως, προσδιοριζόμενα δι' ορθογωνίων αζιμουθιακών συντεταγμένων

εξηρητημένων εκ του εθνικού τριγωνομετρικού δικτύου ... Μετά του ως άνω τοπογραφικού διαγράμματος δέον να συνυποβάλλεται και απλούν σχεδιάγραμμα, εις όθα αποτυπούνται στοιχεία της ευρυτέρας του λατομείου περιοχής και εις απόστασιν τουλάχιστον πεντακοσίων μέτρων περίξ αυτού, ήτοι: υφιστάμενα μεμονωμένα κτίσματα, βιομηχανικά εγκαταστάσεις, αρχαιολογικά μνημεία, δημόσιαι οδοί, σιδηροδρομικά γραμμαί, εναέριοι γραμμαί ηλεκτρικού ρεύματος και τηλεφώνου, τυχόν λατομεία εν ενεργεία και άλλα δημοσίας ωφελείας έργα. ... γ) Εγκεκριμένη τεχνική μελέτη, οι προδιαγραφές της οποίας καθορίζονται στον Κ.Μ.Λ.Ε. δ) Έγκριση περιβαλλοντικών όρων, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην Κ.Υ.Α. 69269/ 5387/ 24.10.1990. 2. Προκειμένου περί λατομείων αργίλων και μαργών πλινθοποιίας και κεραμοποιίας, η υπό του προηγούμενου άρθρου προβλεπόμενη άδεια εκμεταλλεύσεως χορηγείται υπό του αρμοδίου Νομάρχου κατόπιν αιτήσεως του έχοντος το δικαίωμα εκμεταλλεύσεως, συνοδευόμενη υφ' απλού σχεδιαγράμματος». Τέλος, στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου 21 του ν. 2115/1993 προβλέπεται ότι ορισμένες διατάξεις του ν. 1428/1984, μεταξύ των οποίων και η παρ. 3 του άρθρου 9, έχουν εφαρμογή επί των λατομείων βιομηχανικών ορυκτών και μαρμάρου, το δε άρθρο 9 παρ. 3 του ν. 1428/1984, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 9 του ν. 2115/1993, ορίζει τα ακόλουθα : «Πριν από την υπογραφή της συμβάσεως ή τη χορήγηση της άδειας εκμεταλλεύσεως, κατατίθεται η πιο πάνω [τεχνική] μελέτη εγκεκριμένη από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, καθώς και η απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, που προβλέπεται από την ΚΥΑ 69269/5387/24.10.1990 ..., προκειμένου δε περί δασικών εκτάσεων, η έγκριση επεμβάσεως, που προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 57 του Ν. 998/1979 ...». 9. Επειδή, από το συνδυασμό των διατάξεων που παρατίθενται στις αμέσως προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι η υποχρέωση της Διοίκησης να καθορίσει λατομικές περιοχές και, επομένως, η, κατ' αρχήν, απαγόρευση αδειοδότησης εκμεταλλεύσεων λατομείων ευρισκομένων εκτός λατομικών περιοχών δεν αφορά σε κάθε είδους λατομικές και εξορυκτικές δραστηριότητες, αλλά περιορίζεται σε λατομεία αδρανών υλικών κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 1428/1984, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 2115/1993, δηλαδή υλικών διαφόρων διαστάσεων, που προέρχονται από την εξόρυξη κατάλληλων πετρωμάτων ή την απόληψη φυσικών αποθέσεων θραυσμάτων τους και που χρησιμοποιούνται όπως έχουν ή μετά από θραύση, λειοτρίβηση ή ταξινόμηση για την παρασκευή σκυροδεμάτων ή κονιαμάτων ή με μορφή σκύρων ή μεγαλύτερων κομματιών στην οδοποιία ή λοιπά τεχνικά έργα ή οικοδομές, καθώς και τα ασβεστολιθικά πετρώματα, που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ασβέστη ή υδραυλικών κονιών ή συλλιπασμάτων μεταλλουργίας και οι δομικοί λίθοι, συμπεριλαμβανομένων των λαξευτών. Κατά συνέπεια, η απαγόρευση αδειοδότησης, στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η περιβαλλοντική, λατομικών εκμεταλλεύσεων εκτός των λατομικών περιοχών, δεν αφορά τα λατομεία σχιστολιθικών πλακών (βλ. ΣτΕ 4607/2011, 3672/2001). Ο κανόνας, εξάλλου, αυτός στοιχεί και προς τη διάταξη του άρθρου 12 παρ. 1 α του ν. 2837/2000 (Α' 178), η οποία ορίζει ότι «Ο χώρος στον οποίο εντοπίζεται κοίτασμα

μεταλλευτικών, βιομηχανικών ορυκτών και μαρμάρων θεωρείται εκ του νόμου χωροθετημένο μεταλλείο ή λατομείο αντίστοιχα» και η οποία, πάντως, αναφερόμενη και σε βιομηχανικά ορυκτά, περιλαμβάνει και τους χώρους όπου εντοπίζονται πετρώματα κατάλληλα για σχιστολιθικές πλάκες, οι χώροι δε αυτοί μπορεί να μην εμπίπτουν εντός λατομικών περιοχών για αδρανή υλικά. Και τα λατομεία, όμως, αυτά υπόκεινται στους περιορισμούς του ν. 1650/1986 (Α΄ 160) και της Η.Π. 15393/2332/5.8.2002 Κοινής Απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Β΄ 1022), που θεσπίσθηκαν σε συμμόρφωση προς τη συνταγματική επιταγή για την προστασία του περιβάλλοντος και την οικεία νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προβλέπουν ορισμένη διοικητική διαδικασία, με την οποία παρέχεται στα αρμόδια όργανα η δυνατότητα να εκτιμούν εκ των προτέρων τις αναμενόμενες συνέπειες για το περιβάλλον από σχεδιαζόμενα έργα ή δραστηριότητες και, ενόψει των συνεπειών αυτών, της φύσεως και της σημασίας των τυχόν θιγομένων οικοσυστημάτων ή μεμονωμένων στοιχείων, του χαρακτήρα και του σκοπού του συγκεκριμένου έργου ή δραστηριότητας και των υφισταμένων μέσων αποτροπής, άρσης ή μείωσης της πιθανολογούμενης βλάβης του περιβάλλοντος, να κρίνουν εάν και με ποιους όρους μπορεί να πραγματοποιηθεί το έργο ή η δραστηριότητα, ώστε να μην παραβιάζονται οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και της προληπτικής δράσης στον τομέα του περιβάλλοντος (πρβλ. ΣΤΕ 4607/2011, 3672/2001). Ουσιώδες στοιχείο της διαδικασίας αυτής αποτελεί η εκπόνηση και η υποβολή μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, προκειμένου να διαφωτισθούν τα αρμόδια όργανα της Διοίκησης ως προς τα χαρακτηριστικά του έργου ή της δραστηριότητας και να εκτιμήσουν τις αναμενόμενες επιπτώσεις στο περιβάλλον, ενώ η σχετική διαδικασία ολοκληρώνεται με την έκδοση της πράξης έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων, υπό τους οποίους και μόνον είναι επιτρεπτή, από την άποψη της νομοθεσίας για την προστασία του περιβάλλοντος, η κατασκευή του έργου ή η ανάπτυξη της δραστηριότητας, για τα οποία πρόκειται, στη συγκεκριμένη θέση. Η λειτουργία των εν λόγω λατομικών εγκαταστάσεων, οι οποίες εμπίπτουν στην Πρώτη Κατηγορία της 5ης Ομάδας (εξορυκτικές και συναφείς δραστηριότητες. α/α 5: επιφανειακή εξόρυξη μη μεταλλικών ορυκτών) του Πίνακα 5 της Η.Π. 15393/2332/5.8.2002 Κοινής Απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 3 του ν. 1650/1986, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3020/2002, (Α΄ 91), βάσει εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων προβλέπεται, άλλωστε, και στη νομοθεσία περί λατομείων. Συγκεκριμένα, το άρθρο 21 παρ. 1 του ν. 2115/1993, το οποίο ρυθμίζει την έκδοση των αδειών εκμετάλλευσης λατομείων σχιστολιθικών πλακών, παραπέμπει ειδικώς στην παράγραφο 2 του άρθρου 5 του ν. 669/1977 ως προς την τηρητέα διαδικασία για την έκδοση των αδειών αυτών, η οποία είναι, μεν, απλούστερη της προβλεπόμενης στην παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου για τα λοιπά, μη διεπόμενα από την παρ. 2, λατομεία, εξυπακούεται, όμως, ότι συμπεριλαμβάνει την υποχρεωτική συνυποβολή ως δικαιολογητικού για την άδεια εκμετάλλευσης, της απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, η οποία

απαιτείται σε κάθε περίπτωση. Η υποχρέωση, εξάλλου, υποβολής από τον ενδιαφερόμενο απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων προκύπτει και από την προαναφερόμενη διάταξη του άρθρου 9 παρ. 3 του ν. 1428/1984, όπως η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του ν. 2115/1993, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ. 1 του ν. 2115/1993, εφαρμόζεται επί όλων των λατομείων βιομηχανικών ορυκτών.

10. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, ύστερα από αίτηση της παρεμβαίνουσας για τη χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης λατομείου σχιστολιθικών πλακών σε έκταση 59.960 τ.μ. στη θέση «Ρίζες» του Δημοτικού Διαμερίσματος Καρδαριτσίου του (τότε) Δήμου Κοντοβάζαινας του Ν. Αρκαδίας, εκδόθηκε το 1709/26.7.2007 έγγραφο του Δασαρχείου Βυτίνας, το οποίο περιέχει αρνητική γνωμοδότηση ως προς την ικανοποίηση του αιτήματος της παρεμβαίνουσας. Τούτο δε, ενόψει του γεγονότος ότι, αφενός μεν η επίδικη έκταση καλύπτεται σχεδόν εξ ολοκλήρου, δηλαδή σε ποσοστό μεγαλύτερο του 90%, από πυκνή δασική βλάστηση αείφυλλων πλατύφυλλων θαμνώδους, ημιθαμνώδους και δενδρώδους μορφής, ιδίως πρίνων, και, ως εκ τούτου, πιθανή λατομική δραστηριότητα θα συνέβαλλε «στη δημιουργία ακραίων οικολογικών συνθηκών, με διαταραχή και οπισθοδρόμηση της φυσικής εξέλιξης της βλάστησης και επαναφορά της σε προγενέστερες υποβαθμισμένες καταστάσεις», αφετέρου δε ότι τμήμα της επίμαχης έκτασης έχει κηρυχθεί ως αναδασωτέο με την 1634/15.7.2005 απόφαση της Γενικής Γραμματέως Περιφέρειας Πελοποννήσου (Δ' 870), με την οποία κηρύχθηκε ως αναδασωτέα έκταση 4.797,50 τ.μ. στην ίδια θέση «Ρίζες» του Δ.Δ. Καρδαριτσίου του Δήμου Κοντοβάζαινας, ενώ άλλο τμήμα έχει χαρακτηριστεί ως δασική έκταση του άρθρου 3 παρ. 2 του ν. 998/1979 με την 2830/1.9.2005 πράξη χαρακτηρισμού, η οποία κατά το χρόνο έκδοσης του εν λόγω εγγράφου δεν είχε καταστεί τελεσίδικη. Σύμφωνα με το ίδιο 1709/26.7.2007 έγγραφο του Δασαρχείου Βυτίνας, «η σημερινή μορφή της βλάστησης στη συγκεκριμένη, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή, είναι απόρροια της φυσικής, πλέον, εξέλιξής της, η οποία εξέλιξη τείνει σε μία κατάσταση διαρκούς και σταθερής ισορροπίας. Αυτή η σταδιακή φυσική εξέλιξη της βλάστησης είναι αποτέλεσμα της βαθμιαίας μείωσης των ανθρωπογενών παρεμβάσεων (εκτεταμένη βοσκή, υλοτομίες κ.λπ.) στην περιοχή, γεγονός που αποδεικνύεται από τη μορφή της βλάστησης που παρουσιάζεται στις Α/Φ της περιοχής έτους λήψης 1945, όπου διαπιστώνεται ευκρινώς η υποβαθμισμένη, χαμηλότερη σε ύψος και πιο αραιή μορφή της». Κατά της γνωμοδότησης αυτής η παρεμβαίνουσα άσκησε διοικητική προσφυγή. Επιληφθείσα της προσφυγής η Διεύθυνση Δασών της Περιφέρειας Πελοποννήσου με το 2090/2.10.2007 έγγραφό της διευκρίνισε, εν πρώτοις, ότι ως προς την επίμαχη έκταση δεν είχε κινηθεί η διαδικασία χαρακτηρισμού του άρθρου 14 του ν. 998/1979 και, συνεπώς, η κρίση του Δασαρχείου Βυτίνας ως προς το δασικό της χαρακτήρα, τον οποίο δέχεται και η Διεύθυνση Δασών, στηρίζεται, πάντως, στο χαρακτήρα της όμορης προς δυσμάς εκτάσεως, η οποία έχει πράγματι χαρακτηριστεί ως δασική του άρθρου 3 παρ. 2 του ν. 998/1979 (Α' 289), γεγονός που οδηγεί στην πιθανολόγηση του χαρακτήρα ως δασικής και της επίμαχης έκτασης, η οποία καλύπτεται από δασική

ξυλώδη βλάστηση πρίνων σε ποσοστό εδαφοκάλυψης πλέον του 80%. Περαιτέρω, στο ίδιο έγγραφο της Διεύθυνσης Δασών αναφέρεται ότι η εν λόγω έκταση προστατεύεται ως δασική από το Δασαρχείο Βυτίνας, χωρίς να έχει υπαχθεί σε ιδιαίτερο καθεστώς προστασίας, εκφέρεται δε η άποψη ότι οι όποιες αλλοιώσεις στο φυσικό περιβάλλον από την επίμαχη λατομική δραστηριότητα θα είναι, πάντως, σαφώς λιγότερο επώδυνες από αυτές που έχουν ήδη επέλθει στην περιοχή συνεπεία άναρχης και πιθανόν παράνομης λατομικής δραστηριότητας. Ενόψει αυτών, η Διεύθυνση Δασών γνωμοδότησε θετικά ως προς το αίτημα της αιτούσας, με εξαίρεση δύο τμήματα της έκτασης, για την οποία είχε ζητηθεί η έγκριση, και με την 16371/15.10.2007 πράξη του Γενικού Διευθυντή της Περιφέρειας Πελοποννήσου, έγινε δεκτή η διοικητική προσφυγή της παρεμβαίνουσας κατά της αρχικής αρνητικής γνωμοδότησης του Δασάρχη Βυτίνας. Ακολούθησε η κίνηση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης της επίμαχης λατομικής δραστηριότητας, στο πλαίσιο της οποίας η Διεύθυνση ΠΕΧΩ της Περιφέρειας Πελοποννήσου ζήτησε τις απόψεις της δασικής υπηρεσίας επί της συγκεκριμένης Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου. Το Δασαρχείο επιφυλάχθηκε προκειμένου να εκδοθεί πράξη χαρακτηρισμού της έκτασης με τη διαδικασία του άρθρου 14 του ν. 998/1979, εκδόθηκε δε πράγματι, ύστερα από αίτηση της παρεμβαίνουσας, η 1856/9.6.2008 πράξη χαρακτηρισμού της Δασάρχου Βυτίνας, με την οποία χαρακτηρίστηκε ως δασική, κατά την έννοια του άρθρου 3 παρ. 2 του ν. 998/1979, έκταση 51.607,35 τ.μ., που δεν περιλαμβάνει, κατά την έκθεση που συνοδεύει το 4396 π.ε./22.7.2009 έγγραφο της Δασάρχου Βυτίνας προς το Συμβούλιο της Επικρατείας, το μικρό τμήμα που έχει κηρυχθεί ως αναδασωτέο. Αντιρρήσεις τρίτων κατά της εν λόγω πράξης χαρακτηρισμού απορρίφθηκαν με την 26/2008 απόφαση της Πρωτοβάθμιας Επιτροπής, κατά της οποίας, όμως, ασκήθηκαν αντιρρήσεις ενώπιον της Δευτεροβάθμιας Επιτροπής (βλ. 64/16.10.2009 έγγραφο της Β/θμιας Επιτροπής Εφετείου Ναυπλίου). Κατόπιν τούτων, η Διεύθυνση Δασών Ν. Αρκαδίας, με το 1680/2.7.2008 έγγραφό της, γνωμοδότησε τελικώς θετικά για την εγκατάσταση του έργου στην περιοχή που είχε αποτελέσει αντικείμενο χαρακτηρισμού, επισημαίνοντας ότι αυτή είχε εμβαδόν 51.607,35 τ.μ. αντί των 56.982,50 τ.μ. που ανέφερε η εκπονηθείσα Μ.Π.Ε. και, περαιτέρω, θέτοντας όρους για τον περιορισμό στο ελάχιστο της φθοράς δασικής βλάστησης και την εν γένει μείωση των συνεπειών από την εκτέλεση του έργου στο εγγύς δασικό οικοσύστημα, απαγόρευσε δε την εκτέλεση λατομικών εργασιών πριν από τη χορήγηση της απαιτούμενης από το νόμο άδειας επέμβασης. Θετική, καταρχήν, γνώμη εξέφεραν και οι άλλες υπηρεσίες που συμμετείχαν στην προηγηθείσα της εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων διαδικασία και, συγκεκριμένα, η Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Δυτικής Ελλάδας με το ΥΠΠΟ/ΥΝΕΜΤΕΔΕΕ/Φ05-ε/3327/6.5.2008 έγγραφό της, υπό τον όρο να ενημερωθεί σε περίπτωση εντοπισμού παλαιών κτισμάτων (πέτρινων γεφυριών, μύλων κ.λπ.) που πρέπει να καταγραφούν και να τύχουν προστασίας, η 25η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και η ΛΘ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων με τα 2023/14.5.2008 και Φ.6/2/6/6/2116/7.5.2008 έγγραφά τους αντιστοίχως, καθώς και η υπαγόμενη στο

Υπουργείο Ανάπτυξης Επιθεώρηση Μεταλλείων Νοτίου Ελλάδος, η οποία, με το σχετικό ΕΜΝΕ/Φ.22.3/3028/3.9.2007 έγγραφό της, επικεντρώθηκε στην ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων. Κατόπιν τούτων, εκδόθηκε η προσβαλλόμενη 2903/21.7.2008 πράξη του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Πελοποννήσου, με την οποία εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι για τη λειτουργία λατομείου σχιστολιθικών πλακών της παρεμβαίνουσας σε έκταση 56.982.50 τ.μ. στη θέση «Ρίζες» του Δ.Δ. Καρδαριτσίου του Δήμου Κοντοβάζαινας του Νομού Αρκαδίας, αμέσως δε μετά την έκδοση της προσβαλλόμενης ΕΠΟ εκδόθηκε η 53 (πρακτ. 8) /29.7.2008 γνωμοδότηση του Νομαρχιακού Συμβουλίου Αρκαδίας, η οποία ήταν αρνητική με την αιτιολογία, μεταξύ άλλων, ότι η επίμαχη έκταση είναι δασική, πλησίον δε αυτής έχουν γίνει μεγάλες παρεμβάσεις για εξόρυξη πέτρας, οι οποίες έχουν προκαλέσει καταστροφή της δασικής βλάστησης και σοβαρή αλλοίωση του τοπίου.

11. Επειδή, με την αίτηση προβάλλεται ότι μη νομίμως με την προσβαλλόμενη πράξη η επίμαχη λατομική δραστηριότητα χωροθετείται κατά τρόπο σημειακό, δηλαδή σε περιοχή, η οποία δεν έχει καθορισθεί με εγκεκριμένο χωροταξικό σχέδιο ως χώρος υποδοχής του είδους αυτού έργων και δραστηριοτήτων, τούτο δε κατά παράβαση της συνταγματικής επιταγής περί οργάνωσης, προγραμματισμού και σχεδιασμού των παραγωγικών δραστηριοτήτων βάσει χωροταξικών σχεδίων. Ως κατάλληλα δε σχέδια αναφέρονται στο δικόγραφο της αιτήσεως ακυρώσεως οι Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου και οι κατ' άρθρο 10 του ν. 2742/1999 (Α' 207) Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (Π.Ο.Α.Π.Δ.), ως προς τις οποίες προβάλλεται, ειδικότερα, ότι, σύμφωνα με το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΑΑ) της Περιφέρειας Πελοποννήσου (25294/25.6.2003 απόφαση της Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, Β' 1485), οφείλουν να τοποθετούνται πλησίον των οικιστικών κέντρων, αλλά εκτός δασικών εκτάσεων. Σύμφωνα, όμως, με την προπαρατιθέμενες διατάξεις, ο επιβεβλημένος από το Σύνταγμα (άρθρο 24 παρ. 2) σχεδιασμός και προγραμματισμός των παραγωγικών δραστηριοτήτων προσλαμβάνει, προκειμένου περί λατομικών δραστηριοτήτων, τη μορφή καθορισμού λατομικών περιοχών, εντός των οποίων οφείλουν, καταρχήν, να χωροθετούνται οι λατομικοί χώροι. Στον κανόνα αυτό δεν εμπίπτουν, κατά τα προαναφερόμενα, τα λατομεία σχιστολιθικών πλακών, η θέση των οποίων δεν μπορεί παρά να ευρίσκεται στους χώρους όπου εντοπίζονται τα σχετικά κοιτάσματα, είναι δε άλλο το ζήτημα της εξατομικευμένης κάθε φορά αξιολόγησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εγκατάσταση και λειτουργία τέτοιου είδους λατομικής δραστηριότητας στο χώρο του κοιτάσματος, κατά το στάδιο της οποίας μπορεί να κριθεί ότι η εγκατάστασή της αντενδείκνυται για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος και ότι, κατά συνέπεια, αυτή δεν είναι επιτρεπτή, έστω και αν αυτό θα έχει ως συνέπεια να παραμείνει αναξιοποίητο το σχετικό κοίτασμα (ΣτΕ 4607/2011, 3672/2001). Εφόσον, όμως, δεν συντρέχει περίπτωση υποχρεωτικής ένταξης των λατομείων σχιστολιθικών πλακών σε λατομικές περιοχές, μέσω του καθορισμού των οποίων υλοποιείται η συνταγματική επιταγή του χωροταξικού σχεδιασμού ειδικώς στον τομέα των παραγωγικών δραστηριοτήτων της λατόμευσης για το λόγο ότι στις περιοχές αυτές είναι

ενδεχόμενο να μην υπάρχουν διαθέσιμα κοιτάσματα των κατάλληλων πετρωμάτων, δεν είναι επιβεβλημένη, για την ταυτότητα του λόγου, η χωροθέτηση των λατομείων αυτού του τύπου σε ζώνες, εντός των οποίων σχεδιάζεται η λειτουργία ευρύτερων κατηγοριών δραστηριοτήτων που θα μπορούσαν να συμπεριλαμβάνουν και τα λατομεία και, πάντως, εντός Π.Ο.Α.Π.Δ. Πρέπει, επομένως, να απορριφθούν ως αβάσιμοι οι περί του αντιθέτου λόγοι ακυρώσεως.

12. Επειδή, το σύστημα περιβαλλοντικής αδειοδότησης υποκειμένων σε αυτήν έργων και δραστηριοτήτων, που εισήγαγε ο ν. 3010/2002 κατά τροποποίηση των σχετικών διατάξεων του ν. 1650/1986, και το οποίο ήταν σε ισχύ κατά τον κρίσιμο, εν προκειμένω, χρόνο, δεν περιελάμβανε, πλέον, διακεκριμένο στάδιο προέγκρισης χωροθέτησης, δηλαδή εκτελεστής διοικητικής πράξης, με την οποία επιλέγεται η θέση ανάπτυξης της δραστηριότητας, αλλά, σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 1650/1986 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 3010/2002, μόνο στάδιο προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης. Μέσω της τελευταίας εκφράζεται η καταρχήν εκτίμηση της Διοικήσεως σχετικά με τη θέση, το μέγεθος, το είδος, την εφαρμοζόμενη τεχνολογία και τα γενικά τεχνικά χαρακτηριστικά του προτεινόμενου έργου ή της δραστηριότητας, ενόψει των γενικών χωροταξικών κατευθύνσεων, των ιδιαίτερων περιβαλλοντικών στοιχείων της περιοχής, των θετικών επιπτώσεων στην ευρύτερη περιοχή και άλλων λόγων δημοσίου συμφέροντος. Αν κατά την προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση, κριθεί ότι δεν είναι δυνατή η πραγματοποίηση του προτεινόμενου έργου ή δραστηριότητας, η σχετική πράξη είναι εκτελεστή διοικητική πράξη (αρνητική απόφαση κατά το άρθρο 2 παρ. 1 εδ. δα του νόμου), αφού η έκδοσή της έχει ως συνέπεια να αποκλείεται η συνέχιση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης, δηλαδή η έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Σε αντίθετη περίπτωση, καλείται ο ενδιαφερόμενος να υποβάλει μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων για έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Στην περίπτωση αυτή, κατά την έννοια των παραπάνω διατάξεων του ν. 3010/2002, η προκαταρκτική εκτίμηση αποτελεί απλή γνωμοδότηση, διότι με αυτή παρέχεται απλώς η δυνατότητα υποβολής μ.π.ε., χωρίς να προκύπτει από την ως άνω προκαταρκτική εκτίμηση οποιαδήποτε δεσμευτικότητα ακόμη και ως προς το καταρχήν επιτρεπτό και τη θέση του προτεινόμενου έργου, διότι και τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν αντικείμενο της συνολικής εκτίμησης της Διοίκησης, η οποία θα διαμορφωθεί βάσει της μελέτης που θα υποβληθεί προκειμένου να εγκριθούν περιβαλλοντικοί όροι (ΣτΕ 2547/2005 επταμ.). Σύμφωνα, όμως, με το άρθρο 4 παρ. 6 στ' του ν. 1650/1986, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο (άρθρο 2 του ν. 3010/2002), «Προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση δεν απαιτείται στις θεσμοθετημένες βιομηχανικές περιοχές και ζώνες, στις βιοτεχνικές περιοχές και πάρκα, στις ναυπηγοεπισκευαστικές περιοχές, σύμφωνα με την ισχύουσα σχετική νομοθεσία, στις Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων ... του άρθρου 10 του Ν. 2742/1999 ... και στις περιπτώσεις που η χωροθέτηση προβλέπεται από νόμο ή εγκεκριμένο χωροταξικό ή πολεοδομικό ή ρυθμιστικό σχέδιο, στις περιοχές που εντοπίζονται κοιτάσματα μεταλλευτικών ορυκτών, βιομηχανικών ορυκτών και μαρμάρων, σύμφωνα με την περ.

Α΄ της παρ. 1 του άρθρου 12 του Ν. 2837/2000 (ΦΕΚ 178 Α΄), καθώς και στις μεταλλευτικές και λατομικές περιοχές που έχουν καθορισθεί σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία». Στον κατάλογο των περιοχών όπου, σύμφωνα με την προπαρατιθέμενη διάταξη, τα υποκείμενα σε περιβαλλοντική αδειοδότηση έργα απαλλάσσονται από την υποχρέωση Π.Π.Ε.Α., υπάγονται, κατά την έννοιά της, και οι περιοχές όπου εντοπίζονται κοιτάσματα σχιστολιθικών πλακών, δηλαδή βιομηχανικών ορυκτών, προκειμένου για λατομικές δραστηριότητες του συγκεκριμένου υλικού. Η διάταξη, εξάλλου, αυτή, ορθώς ερμηνευόμενη, έχει την έννοια ότι κατά το στάδιο της έγκρισης περιβαλλοντικών όρων θα εξετασθούν στοιχεία όπως η, καταρχήν, συμβατότητα της άσκησης της συγκεκριμένης εξορυκτικής δραστηριότητας προς τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος, από την εξέταση δε αυτή δεν αποκλείεται κατά τα προαναφερόμενα να προκύψει ότι, υπό τις ειδικές εκάστοτε περιστάσεις, δεν επιτρέπεται η άσκηση της δραστηριότητας ακόμη και σε περιοχή όπου έχει εντοπισθεί κατάλληλο κοίτασμα (πρβλ. ΣτΕ 1492/2013 επταμ., 739/2011, 1990/2007 επταμ. κ.ά.), καθώς και η επιλογή της συγκεκριμένης περιοχής από όπου θα εκκινήσει ή στην οποία θα εντοπισθεί η δραστηριότητα αξιοποίησης του συγκεκριμένου βιομηχανικού ορυκτού, σε συνδυασμό πάντοτε προς τις τυχόν εκάστοτε υφιστάμενες γενικότερες κατευθύνσεις του χωροταξικού σχεδιασμού. Κατά την διαδικασία, εξ άλλου, έγκρισης, κατά τις ειδικές αυτές διατάξεις, των περιβαλλοντικών όρων άσκησης της εν λόγω δραστηριότητας είναι αυτονόητη η τήρηση και όλων των απαιτήσεων της κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας για την εξέταση εναλλακτικών λύσεων και για την ενημέρωση και συμμετοχή του κοινού. Με την ερμηνεία αυτή, οι ως άνω διατάξεις, κατά το μέρος που προβλέπουν την απαλλαγή από την υποχρέωση διενέργειας προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης, μεταθέτουν, όμως, την εξέταση όλων των κατά νόμο κρίσιμων στοιχείων στο στάδιο της έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων, δεν παραβιάζουν τις ως άνω διατάξεις του Συντάγματος και του κοινοτικού δικαίου, δεδομένου ότι η διαδικασία έρευνας των περιβαλλοντικών επιπτώσεων συγκεκριμένου έργου σε δύο στάδια δεν έχει έρεισμα στο Σύνταγμα ή σε ορισμούς των ως άνω κοινοτικών οδηγιών (πρβλ. ΣτΕ 1990/2007 επταμ., 998/2005 Ολ.). Ενόψει τούτου, ο λόγος ακυρώσεως, σύμφωνα με τον οποίο μη νομίμως εκδόθηκε η προσβαλλόμενη πράξη χωρίς να έχει προηγηθεί Π.Π.Ε.Α. για τη συγκεκριμένη λατομική δραστηριότητα της παρεμβαίνουσας, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

13. Επειδή, εξάλλου, από τις διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος, προκύπτει ότι ο συντακτικός νομοθέτης έλαβε ιδιαίτερη μέριμνα, ώστε να υπαγάγει εκτάσεις με δασική βλάστηση σε αυστηρό προστατευτικό καθεστώς. Συγκεκριμένα, με το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 24, ανατίθεται στον κοινό νομοθέτη να θεσπίσει τις αναγκαίες ρυθμίσεις για την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων, ενώ με το τελευταίο εδάφιο της ίδιας παραγράφου επιβάλλεται ευθέως η απαγόρευση μεταβολής του προορισμού τους, παρέχεται δε στον νομοθέτη η δυνατότητα να επιτρέπει μόνον κατ' εξαίρεση την αλλοίωση της μορφής των δασών και των δασικών εκτάσεων για λόγους δημοσίας ωφελείας, αφού εκτιμηθούν οι επιπτώσεις της αλλοίωσης στο φυσικό περιβάλλον, η σημασία της διαφύλαξης των

συγκεκριμένων εκτάσεων με δασική βλάστηση συγκριτικά με την σημασία που έχει ο σκοπός, στον οποίο αποβλέπει η σχετική επέμβαση, καθώς και ο τρόπος, με τον οποίο ο σκοπός αυτός θα μπορούσε ενδεχομένως να επιτευχθεί χωρίς καταστροφή δασικής βλάστησης, η δε επέμβαση επιτρέπεται μόνον αν ο σκοπός δεν μπορεί να εκπληρωθεί με άλλον τρόπο (πρβλ. ΣτΕ 3297/2007, 2763/2006 επταμ., 2089/2004, 1986/2002, 3395/2001). Ειδικώς, εξάλλου, ως προς τις επεμβάσεις σε δάση και δασικές εκτάσεις με σκοπό την άσκηση λατομικών ερευνών ή δραστηριοτήτων, από τις διατάξεις του άρθρου 57 του ν. 998/1979 (Α΄289), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, και του ν. 1428/1984, ερμηνευόμενες εν όψει των ως άνω συνταγματικών επιταγών, συνάγεται ότι επιτρέπονται επεμβάσεις σε δασικές εκτάσεις και για λατομικούς σκοπούς, αλλά στο αναγκαίο μέτρο εν σχέσει προς τον επιδιωκόμενο δημόσιο σκοπό. Ειδικότερα, είναι ανεκτή μεν η μεταβολή της μορφής έκτασης με δασική βλάστηση και για την εξόρυξη λατομικών ορυκτών προκειμένου να ικανοποιηθούν ανάγκες, οι οποίες δεν θα μπορούσαν να καλυφθούν με την χρησιμοποίηση εκτάσεων άλλης μορφής, οι ανάγκες, όμως, αυτές πρέπει να ικανοποιούνται με την μικρότερη δυνατή απώλεια δασικού πλούτου (ΣτΕ 293/2009, 2763/2006 επταμ., 1986/2002), για συγκεκριμένη χρονική διάρκεια και με την αυτονόητη υποχρέωση ανάπλασης του λατομικού χώρου μετά την λήξη της δραστηριότητας αυτής ώστε να αναδημιουργηθεί η δασική βλάστηση που θυσιάσθηκε προσκαίρως χωρίς, κατά τα λοιπά, να μεταβληθεί ο χαρακτήρας των εκτάσεων αυτών ως δασικών (ΣτΕ 3297/2007, 1990/2007 επταμ., 2763/2006 επταμ.). Καθόσον, τέλος, αφορά τη λειτουργία λατομείων σχιστολιθικών πλακών σε δάσος ή δασική έκταση, αυτή είναι επιτρεπτή μόνον ύστερα από την ειδική έγκριση της δασικής αρχής, που προβλέπει το άρθρο 57 του ν. 998/1979 όπως η διάταξη ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, η έκδοση της οποίας προβλέπεται, άλλωστε, κατά τα ανωτέρω, και στη νομοθεσία περί λατομείων (άρθρα 21 παρ. 2 του ν. 2115/1993 και 9 παρ. 3 του ν. 1428/1984, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 9 του ν. 2115/1993), και η οποία μπορεί να εκδίδεται μετά την έκδοση της απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, οπωσδήποτε, όμως, πριν την έκδοση της άδειας εκμετάλλευσης της έκτασης, για την οποία πρόκειται (πρβλ. ΣτΕ 4607/2011, 3672/2001).

14. Επειδή, κατά τα προαναφερόμενα, με την προσβαλλόμενη πράξη εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι για τη λειτουργία λατομείου σχιστολιθικών πλακών της παρεμβαίνουσας σε δημόσια δασική έκταση 56.982,50 τ.μ. Στη σχετική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ) που υπέβαλε η παρεμβαίνουσα, αναφέρεται ότι ο επίδικος λατομικός χώρος, η εκμετάλλευση του οποίου προβλέπεται να διαρκέσει είκοσι έτη, βρίσκεται σε υψόμετρο 866 μέτρων και αποτελεί δημόσια δασική έκταση (σελ. 5), ότι «η υπάρχουσα σήμερα δασική βλάστηση δεν είναι υπολογίσιμη και η πρόσοδος από αυτή είναι ανύπαρκτη», εν όψει δε τούτου «η απόληψη σχιστολιθικών πλακών (με παράλληλη φυτική αποκατάσταση της εν λόγω εκτάσεως) είναι πιο προσοδοφόρα σαν χρήση γης και προωθεί την χρήση της πέτρας σαν υλικό οικοδομής με καλλίτερο αισθητικό αποτέλεσμα στην περιοχή» (σελ. 8), ότι «οι σχιστολιθικές πλάκες αποτελούν δομικό και αναγκαίο στοιχείο στην αισθητική και αναπαλαίωση

κτηρίων της περιοχής, δεδομένου ότι υπάρχουν αξιόλογα δημόσια (σχολεία, εκκλησίες κ.λπ) καθώς και ιδιωτικά έργα που έχουν αποκλειστικά κατασκευασθεί από πλάκες ή που είναι αναγκαίο να κατασκευασθούν, ιδίως σε μια περίοδο όπου παρατηρείται αύξηση της οικοδομικής δραστηριότητας λόγω της προσπάθειας που γίνεται για ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού» (σελ. 8) και ότι το επίδικο λατομείο θα συμβάλει, αφενός μεν στη μείωση του κόστους προμήθειας των σχιστολιθικών πλακών, τις οποίες μέχρι σήμερα οι κάτοικοι της περιοχής αναγκάζονται να προμηθεύονται, ως επί το πλείστον, από το Ν. Αιτωλοακαρνανίας, αφετέρου δε στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας από την εξόρυξη, μεταφορά και πώληση των πλακών (σελ. 8, 22, 43). Με το περιεχόμενο αυτό, η Μ.Π.Ε. παρείχε, μεν, στην εγκρίνουσα τους περιβαλλοντικούς όρους του έργου διοικητική αρχή επαρκή στοιχεία ως προς τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της δασικής βλάστησης της περιοχής, βάσει των οποίων αιτιολογείται, καταρχήν, νομίμως και επαρκώς η κρίση της, που ευρίσκει έρεισμα και στα λοιπά στοιχεία του φακέλου, ότι θα ήταν, καταρχήν, δικαιολογημένη εν προκειμένω η πρόσκαιρη θυσία της δασικής βλάστησης της έκτασης όπου θα αναπτυχθεί η συγκεκριμένη λατομική δραστηριότητα, καθώς και η επιλογή της να μην υιοθετήσει τη μηδενική λύση, η οποία θα στερούσε την περιοχή από τις σχιστολιθικές πλάκες που αποτελούν στοιχείο της τοπικής αρχιτεκτονικής και είναι αναγκαίες για την κατασκευή έργων που θα τονώσουν τον το χειμερινό τουρισμό και θα αναζωογονήσουν την όλη ορεινή περιοχή, δεν παρέχει, όμως, κανένα στοιχείο ως προς την ύπαρξη τυχόν εναλλακτικών λύσεων, δηλαδή άλλων περιοχών πλησίον της επίμαχης, οι οποίες διαθέτουν ομοίως κοιτάσματα πλακωδών ασβεστολίθων καταλλήλων για σχιστολιθικές πλάκες (σελ. 12 Μ.Π.Ε.), αλλά είτε δεν καλύπτονται από δασική βλάστηση είτε καλύπτονται από δασική βλάστηση μόνον εν μέρει ή από βλάστηση ακόμη μικρότερης σημασίας. Αντιθέτως, η θέση της συγκεκριμένης λατομικής δραστηριότητας θεωρήθηκε από την Μ.Π.Ε. ως δεδομένη, με αποτέλεσμα να μην εξετασθούν εναλλακτικές λύσεις, παρ' ότι, μάλιστα, ένα τμήμα της έκτασης του λατομείου, έστω και μικρό, έχει κηρυχθεί ως αναδασωτέο, γεγονός που θα καθιστούσε υποχρεωτική την άρση της αναδάσωσης πριν από την υλοποίηση της επέμβασης σ' αυτήν. Για το λόγο αυτό, που προβάλλεται βασίμως, πρέπει να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη πράξη κατ' αποδοχή της αιτήσεως ακυρώσεως των αιτούντων, ως προς τους οποίους η αίτηση δεν απορρίπτεται κατά τα εκτιθέμενα στην τρίτη σκέψη, και να απορριφθεί η ασκηθείσα παρέμβαση ως προς τους ως άνω παραδεκτώς αιτούντες.